

Portret componistic Aurel Stroe

Dan Scurtulescu

ianuarie 2007

Despre generația compozitorilor români din a doua jumătate a secolului trecut s-a spus că reprezintă, în lumea muzicii contemporane, o școală de compoziție viguros confirmată. Din acest mare grup s-au detașat cu deosebire Anatol Vieru, Tiberiu Olah, Aurel Stroe și Ștefan Niculescu.

De curând (miercuri, 10 ianuarie 2007), Filarmonica "George Enescu", în colaborare cu Asociația culturală Propuls, Editura Muzicală și Universitatea Națională de Muzică din București, a organizat la Ateneul Român un recital omagial alcătuit din lucrări camerale aparținând compozitorului Aurel Stroe. Din anul 1986, Stroe trăiește la Mannheim și predă compoziția la câteva universități occidentale, publică studii de muzicologie în diverse reviste etc. Această activitate complexă a contribuit cu siguranță la notorietatea carierei sale componistice, care se desfășoară în marile centre muzicale europene.

Aurel Stroe este considerat unul dintre cei mai importanți compozitori contemporani. El a conceput *teoria muzicii morfogenetice* (sprijinindu-se pe teoria catastrofelor a lui Rene Thom), care statuează apariția unor fisuri, a unor rupturi programate la nivelul ontologic al lucrărilor muzicale. De altfel, Stroe a descoperit o asemenea tendință și la alți compozitori, de pildă la Șostakovici, ea având o implicație filozofică evidentă.

Compozitorul român a împrumutat și alte idei, din matematică, din logica simbolică, termodinamica lui Ylia Prigogine, istoria științelor, lingvistică etc. Însă, așa cum el însuși declară într-un interviu, "e greu de spus că mă influențează un sistem sau altul, eu găsesc lucruri în sensibilitatea mea pe care le regăsesc în aceste sisteme și pe urmă le dezvolt". La fel se întâmplă întotdeauna: creatorii autentici au intuiții ce depășesc sfera lor de activitate și, mai devreme ori mai târziu, le regăsesc conceptualizate în altă parte, ceea ce îi îndeamnă să le preia și să le dea o viață nouă în opera lor.

Recitalul de la Ateneu, deși a alăturat lucrări din diferite perioade de creație, ne-a lăsat să întrevădem unitatea de gândire a compozitorului, care se afirmă *in status nascendi* chiar în prima *Sonată pentru pian* compusă în 1955, la absolvirea Conservatorului bucureștean. Aurel Stroe a intitulat-o ulterior "Morfogenetica", însă lucrarea care pune în special problema rupturilor morfogenetice este *Sonata a III-a pentru pian "în palimpsest"*, terminată în 1991. Sonata aduce, printre fisurile ei, rememorări ale unor muzici mai vechi, închipuind un soi de autoportret componistic, "un palimpsest al memoriei" potrivit caracterizării muzicologului Alexandru Leahu. Aceași tehnică e folosită și în *Fantasia quasi una Sonata pentru violoncel și pian* sau în *Chorals et comptines pentru saxofon, sextet vocal și patru tromboni*, în care astfel de referiri stilistice revin pentru a contura o sumedenie de portrete închinată unor personalități ca Eric Satie, Daniel Kientzy, Ion Negoitescu și alții. În pofida rupturilor programatice, muzica păstrează totuși o coerență interioară foarte clară și acest lucru e relevabil nu numai la o analiză aprofundată, ci și la o audiție atentă.

Dar, fie că sunt lucrări de tinerețe, fie de ultimă oră, Aurel Stroe își disimulează procedeele componistice și lasă muzica să ni se adreseze. Această rară capacitate artistică îl deosebește fundamental de mulți dintre compozitorii contemporani. Muzica lui Stroe e resimțită de oricine o ascultă ca o continuare a mării tradiții muzicale universale, pe care românul încearcă s-o

adâncească fără a se îndepărta nicio clipă de ea. Frumusețea intrinsecă a muzicii sale rezultă și din faptul că are în vedere mai cu seamă expresia, înaintea tehnicii. Instrumentele la Stroe cântă, nu caută doar efecte. Ineditul sonorităților apare din asocierile ingenioase de timbruri și din culorile care se nasc, din predilecția pentru contraste în care pasiunea și dramatismul alternează fericit cu lirismul cantabil (în sensul propriu al cuvântului), din suprapunerile stilistice inspirat armonizate, din tăietura aparent clasică a frazelor.

La reușita încântătorului recital de la Ateneu au contribuit o serie de interpreți de prima mână: renumitul saxofonist Daniel Kientzy, pianistul Mihai Măniceanu (care a dus greul programului, ca să spun așa), soprana Bianca Manoleanu (în *Patru cântece pentru soprană și pian pe versuri de Tudor Arghezi*), violoncelistul Eugen Bogdan Popa și Ansamblul Propuls condus de dirijorul Alexandru Solonaru.